

Gyimóthy Gábor (Zollikerbeg/Svájc): **A nyelv! – A nyelv!**

Igen, az anyanyelv! Mit kezd vele az ember?

Közel száz-százalékos „sváb” faluban nőttem föl és éltem ott 15 éves koromig. Persze, valójában nem svábok voltak (nem, mintha az szégyen lenne!), hanem frankok. 1961 és ’64 között éltem Ulmban. Onnan hajózható a Duna, és onnan indultak a hajók, amikor Magyarországra telepítették a németeket. Ezért lettek a szerencsétlenek, akármilyen németek voltak, a „Dunai Svábok”. Ulm még „Svábia”, de a Duna túlsó partján, Neu-Ulm már Bajorország. A két városrészt egy 30 méternél alig hosszabb híd köti össze. Ulmban egy kis, szerény emlékmű is mutatja, hogy honnan indultak a dunai svábok.

Rajtunk kívül a faluban még két család beszélt magyarul, a főjegyzőék és az erdőmérnökék, és persze, a még hajadon postás kisasszony (nekem eleinte még postás néni). Igen, mit kezd az ember az anyanyelvével? Azzal kezd, hogy természetesnek veszi a létezését. Sajnos ez az érzés később sem múlik el. Ez az oka annak, hogy az emberek – főleg azok, akik nem ismerkednek meg egy idegen nyelvvel, vagy nem kényszerülnek annak megtanulására és mindennapi használatára – egyáltalán nem törődnek a saját anyanyelvükkel. Ha abba nem kívánatos változások osonnak be, azt észre sem veszik, tehát föl se merül bennük, hogy ezek ellen a változások ellen tenni kellene valamit. Ez a beosonás még rohamos változások esetén is viszonylag lassú folyamat, ami miatt nagyon nehéz észrevenni, ha az ember „benne ül” és nem hegyezi a fülét tudatosan az ilyesminek a megfigyelésére. Itt persze durván merül föl az a kérdés, hogy viszont azok, akiknek a nyelvápolás, nyelvmegőrzés lenne a föladata, sőt, a kutya kötelessége, azok miért nem tesznek semmit a nem kívánatos változások ellen?!

Aztán egyszerűen azt kezdtem a nyelvemmel, hogy olvastam. Ifjúsági könyveket, amit találtam a könyvszekrényünkben. Nem sok ilyen volt. A *Tarzán a majomember* volt az első, amit elolvastam. 11 éves koromban Pécsre kerültem a Ciszterek nagyon jó iskolájába. Ott latint kellett (volna) tanulnom. Minden porcikám tiltakozott ellene. Mégis emlékszem még a latin olvasókönyvünk legelső mondatára: *Agricola terram arat* (a földműves a földet szántja). Ahelyett, hogy megtanultam volna belőle a megtanulni valót (például, hogy a föld itt tárgyesetben van és az milyen a latinban), rögtön szójátékot csináltam belőle: *az agg Rikola aratással kezdi a földművelést...* Ám a latin tanulástól megmentett az általános iskolák bevezetése és visszakerültem a falunkba (vissza kellett kerülnöm!), ahol addig csak a négy osztályos elemi iskola létezett. Miután ez a visszakerülés kötelező volt, ebből látszik, hogy akkor még milyen különbségek voltak a falusi és a városi, tanulási lehetőségek között. Bárkiből csináltak rögtönzött tanítókat, akik miatt az iskolát joggal nevezték fejtágítóknak...

Akkor már Rejtő Jenő regényeket olvastam és például Karinthy Frigyes *Nevető Dekameronját*. Nevettem is persze, de akkor még sok mindent nem értettem, többek között azért is, mert Karinthy sok németet kevert a szövegeibe. 15 éves koromban fölkerültem Budapestre. Akkor már Gárdonyi és Jókai regényeket olvastam. 17 éves koromban pedig már oroszra kellett tanulnom a „Dolgozók esti gimnáziumában”. Akkor már beláttam az idegen nyelvek tanulásának fontosságát (az oroszét is!), de attól még magát a nyelvtanulást továbbra is utáltam. Viszont – összeszorított fogakkal ugyan – de egy barátomtól angolórákat és spanyolorákat vettem. 1956 végén aztán beledobódtam az idegennyelvű tengerbe, annélkül, hogy tudtam volna „úszni”. Hosszú és fölösleges lenne felsorolni nyelvtanulásaim történetét. Elég az hozzá, hogy a német lassanként belém tanulódt. Eleinte ugyanannyi ellenszenvvel tanultam, mint annak idején az oroszra. Aztán vad és erőteljes tanfolyamokon tanultam angolt, franciát, olaszt és végül – kevesebb erőbedobással – japánt is.

Mindennek az lett a vége (és szerintem ez mindenkivel, kivétel nélkül előfordult volna), hogy beleszerettem a saját anyanyelvembe. Fölfedeztem, hogy mérhetetlen kincs, és attól kezdve ugyancsak mérhetetlenül fájt minden „tüske”, ami ebbe a csodás nyelvbe (és ezáltal belém is) belekerült. Nem tudtam megérteni – például – hogyha valaki az **improvizáció** és a **rögtönzés** között választhat, akkor miért a jóval hosszabb idegen szót használja? Mi több, hogy’ terjedhetett el az **improvizáció** úgy, hogy már csak az létezik a nyelvben, teljesen kizárólagosan? Ez csak egyetlen példa, de sajnos könnyedén találhatnánk százat, kétszázat, háromszázat! Persze, hogy vannak olyan idegen szavak, amelyeknek jelentését csak viszonylag hosszú körülírással lehet magyarra fordítani. Noha ez sem lenne tilos, de megértem a lustasági szempontokat, hogy akkor miért inkább az idegent használják (esetleg még én is). De miért kell a meglévő szavaink helyett (azokat így a szókincsből kirekesztve) szinte kizárólagosan idegent használni? Miért nem jó a **magánosítás**, az **okirat**, a **folyamodvány**, a **rezgésszám**, a **tüntetés**, az **azonosság**, az **értelem**, a **fénykép**, a **vegyszer**, a **tömegvonzás**, a **világegyetem**, a **változat**, a **cikkely**, a **megfelelő**, a **tösde**, a **hozzállás**, a **haboz**, a **tájékoztató**, az **eleméz** és a **régész** szavunk (és még siralmasan rengeteg, itt csak huszat soroltam föl)? Miért jobb a **privatizáció**, a **dokumentum**, a **petíció**, a **frekvencia**, a **demonstráció**, az **identitás**, az **intelligencia**, a **fotó**, a **kemikália**, a **gravitáció**, az **univerzum**, a **variáció**, a **paragrafus**, az **adekvát**, a **börze**, az **attitűd**, a **hezitál**, az **informál**, az **analizál** és az **archeológus**? Vagy talán fizet nekünk valaki azért, hogy szorgalmasan ezeket a szavakat használjuk?! Esküszöm, hogy taláломra választottam ki ezt anéhány szót, de mert a pirosat kicsit hosszabbnak láttam, megszámláltam a betűket. A zöld szavak hossza tíz betűvel rövidebb! Tehát lehet, hogy esetenként rövidebb a magyarnál egy-egy idegen szó, de „hosszútávon” mindig a magyar a rövidebb. Amit most nem teszek meg, tessék megszámlálni a szótagokat. Biztos vagyok benne, hogy akkor a magyar sokkal rövidebb.

Mit tehettem, mint külföldön élő, nem-nyelvész? Elmondhattam mindazt, amit kivetnivalónak találtam a mai nyelvhasználatban. Olyasmit, amihez nem kell nyelvésznek lenni, például, hogy az **eszék**, **iszok**, **alszok**, egyszerűen borzalmas és ha már mindenki így mondja, akkor sikerült a magyar nyelvet bunkó színvonalra silányítani.

Az első előadásomat a Corvinus Egyetemen tartottam 2009 szeptemberében, ahol éppen nyelvi napokkal ünnepelték Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulóját. Az ottani sikeremtől (az előadást nem egyetemisták számára tartottam, hanem részben további előadók előtt) vérszemet kaptam és 2012 végéig több mint 80 előadásra került sor az egész országban és részben külföldön is, magyar rendezvényeken. Ekkor sajnos elromlott egészségem megakadályozott az előadás sorozat folytatásában. 2013 nyaratól – pótlásképpen – elkezdtem nyelvkorholó, rövid verseket írni, amelyek nagyon gyakran csak egy versszakból állnak. Most már közeledem az 1500. felé (még kilenc hiányzik...). Természetesen hosszabb verseket is írtam, ugyanebbe a hasítékba vágva. Néhány napja csináltam egy 100 versből álló gyűjteményt a hosszabb nyelvbíráló versekből. Ebbe a gyűjteménybe 40 olyan vers került, amelyek ugyanazt a nagyon nagy fát akarják kidönteni, amelybe a fejszemet vágtam a magyar nyelv érdekében. Azért nem egy gyűjteménybe kerültek a másik száz verssel, mert kicsit másképpen irányulnak az azonos cél felé. Azok rengeteg példából álló „színes” versek, ezek pedig inkább azon tűnődnek, „hogya miért van az, ami van?” Érdemes egy pillantást vetni a keltezésekre is. Az 1985 és 2018 közötti, egyharmad évszázadban kilenc olyan verset írtam, amelyeket a mostani válogatásnál idevágónak találtam. A többi 31 vers 2020 eleje óta keletkezett, ami egyidejűleg jele a magyar nyelv sorsa iránti, növekvő aggodalmamnak, és a szembeötlő nyelvromlási iram fölgyorsulásának!

A versek keletkezésük sorrendjében kerültek a gyűjteménybe.

Zollikerberg, 2024 III. 9.

A nemek

Egyszer régen kitalálták
azt, hogy legyenek nemek.
S ráadásul úgy képzelték,
ez a gondolat remek!

Bár ne találták volna ki,
felelőtlen elemek,
akikre tanulás közben
poharat nem emelek...!

A francia ettől nehéz,
ettől olyan „meredek”
– gondolom – amint a vastag
nyelvtankönyvbe meredek.

Mire is jók hát a nemek?
Erre példát nem lelek.
Mi lenne a nemek nélkül?
Erre hogyan felelek...?

Mennyivel egyszerűbb lenne,
rá gongolni sem merek. –
(Viszont talán itt a Földön
nem lennének emberek...)

Cannes, 1985 X. 17.

Versírás

Verset írok s a versírás
rendkívül ravasz dolog!
Szavak bukkannak föl bennem,
amelyekről „nem tudok”.

Hogy hol szedtem őket össze?
egyszerűen nem tudom,
hiszen több mint negyven éve
külföldön tartózkodom.

Mint hogyhacsak az anyanyelv
írni kényszerítene,
hogy a szókincs kincs maradjon
s ne tékozzon vele!

Ám íráskor kibuggyannak

néha olyan nincs-szavak,
amit mégis mindenki ért,
hogya magyar és nem „vak”.

Ily esetben eszembe jut
a szegény versfordító,
aki ezt látván rádöbben,
hány szó van, amely „nem szó”...

Zollikerberg, 1999 II. 9.

Édes sanyar-nyelvünk

Istentelenül szeretjük
az idegen szavakat!
Van, aki mást nem is használ,
nyelve inkább bedagad.

Van, aki mást nem is tud már!
– Ilyen a hülyegyerek. –
Van, aki csak henceg vele.
Hogy a varjú rúgja meg!

Van, aki csak lustaságból
– sírj ezen és ne nevesz –
a magyarban megfelelő
kifejezést nem keres.

Van, ki szinte érthetetlen,
s olyan is van – nem kevés –
ki angolul ejti ki azt,
ami csak rövidítés!

Aztán leírja magyarul
a kiejtése szerint ...
Nesze neked rövidítés,
rövidítsd magad megint!

Ilyen például a lézer
(írva bár, de értve nem!)
és, ha még egy kicsit várunk,
ilyen is lesz: Aj-Bí-Em ...

Van, aki egy légyre mutat
és így szólhatna: Légy! Ott!
De mondani ilyenkor is
inkább randevút szokott ...

Hägglingen, 2002 II. 11.

Széchenyire emlékezvén

Amíg magyarul beszélünk,
nemzet vagyunk. – Régi elv.
Ámde csakis mitőlünk függ,
fönnmarad-e ez a nyelv?!

Hägglingen, 2009 XI. 23.

Micsoda nyelv!

Magyarul tanulok.
Szól az angol sírva:
Úgy ejtem a betűt,
ahogy le van írva...

Zollikerberg, 2011 I. 2.

Magyaroknak

Anyanyelvünk a legdrágább,
legföltettebb kincs,
mert hozzámérhető vagy
e világon nincs.

Csiszolatlanul a nyelvünk
– akár csak a gyémánt –
az sem ragyog annál, aki
vele hevenyén bánt.

Feledésbe merülésé-
től nem elég félnünk:
fényesítenünk és óvnunk
kell ameddig élünk!

Zollikerberg, 2013 I. 12.

Kérdés és javaslat

Döntsd el: magyarul beszélsz-e?
Vagy csak úgy körül-belül?
S mondókádnak szövegébe
hány idegen szó kerül?

Tudatosan beszélsz, avagy

minden szennyet átveszel,
amit néhány ötletszegény,
gyenge elme kieszel?

Lomhán pusztítod a nyelvet,
mert arra már nem ügyelsz?
Ne mondd azt, hogy szándékosan
zagyvaságot kelepelsz!

Figyelj arra, amit mondasz
– ez nem süket intelem –
némely mai, divatszóból
hiányzik az értelem!

Ősi nyelvünk szent hagyomány,
nem levethető kacat,
mint amivé válik egyszer
a legcsillogóbb divat...

Zollikerberg, 2016 XI. 8.

A helyzet

A nyelvrontó szökőárban
a magyar nyelv elvész.
Aki erre rámutatna,
nincsen elég nyelvész.
S ezért nem csak a nyelv pusztul:
így kultúrát nyel vész!

Zollikerberg, 2017 IV. 1.

Fölszólıtozat

(Talán ezt írná ma Vörösmarty)

Nyelvednek rendületlenül
Légy híve, ó magyar,
Mert csak, míg jól beszéled azt,
Vagy valóban magyar.

A nagyvilágon e kívül
Nincsen számodra nyelv,
Mely jobban adná meg neked,
Mi szép és józan elv!

E szó, amely az őseid

Reád hagyott szava,
Ha végleg elfelejtenéd,
Nem jó vissza soha!

Lehet, hogy hazád földje az,
Mely sírként majd takar,
De csak, míg bírod ezt a szót,
Csak addig vagy magyar.

Vigyázz e nyelvre ó, magyar,
Mert más, rá nem vigyáz.
S ha pusztul, hantján nem borul
Rá mástól semmi gyász!

Nyelvedben élsz – tán nem tudod?
Azzal vagy önmagad
És véle tűnsz, ha ajkadon
Az ősi szó apad!

Nyelvednek rendületlenül
Légy híve, ó magyar,
Hisz csak, míg jól beszéled azt,
Vagy valóban magyar!

Zollikerberg, 2018 VIII. 17.

Beszélőknek és szövegíróknak

A magyarban az a jó, hogy
minden szava érthető!
Ezért ésszerű használni,
ez a tény nem meglepő.

Könnyen meghökken az ember
– ez szerintem nem vitás –
ha egyszercsak ilyen szót lát,
mint: **szubszidiaritás...!**

Kontextualizáció-
hoz mit szólnál, kisöcsém?!
Jól meglenne idegenszók-
nak lakatlan szigetén...

Ha barátod minden növény,
attól szép a kiskert.
Mire jó, ha szövegében
nem minden szó ismert?!?!

Zollikerberg, 2020 VII. 11.

Ügyelj arra, amit mondasz!

Tanulj hát meg ógörögül,
latinul, vagy spanyolul.
Azzal vagánykodj öregem,
hetykén, avagy hanyagul.

Ne szégyellj szláv nyelveket se,
s tanulj akár arabul.
De, ha magyarul írsz s beszélsz,
azt tedd **tisztán** magyarul!!

Zollikerberg, 2020 VII. 12.

Összeillettenség

**Az interdiszciplináris,
kontextualizáció,
szubszidiaritás és a
szép diverzifikáció...**

Vegyél hát idegen szókat
s tedd magyar szavak közé.
Nézd meg, hogy az szöveg lett-e,
vagy csak valami izé?

Na látod! – pont ilyen lenne
a lekváros derelye,
hogyha azt csípőssé tenné
a fokhagyma ereje...

Zollikerberg, 2020 VII. 12.

Őzve űzzünk ezést (Magánvélemény)

Felesleges feleslegest
feleslegesnek mondani,
mert a fülnek kellemesebb
fölslegesként hallani.

Ne halmozzon e-hangot, ki teheti.
Javaslatom örök s nem csak e heti.
Túl sok *e*, a jólhangzást eleheti,
mondókádat *ő*-hang szebbé teheti...

Zollikerberg, 2020 X. 30.

Mindenkinek

Tanulj meg akárhány nyelvet,
hasznukat élvezni fogod.
Ám feledni anyanyelved?
Ahhoz nincsen semmi jogod!

Zollikerberg, 2021 II. 9.

Sirató

Nem csoda, hogyha valaki
hangosan siratja
azt, amit fogára kapott
ebek harmincadja.

Lám, a szegény magyar nyelvet
nem kutya harapja
és azoknak, kik rongálják,
nem csak harmincadja.

Sajnos számtalan ezreknek
apraja és nagyja
kicsit sem törődik vele
és pusztulni hagyja.

Nemtörődömség a divat,
rengeteg a trehány
olyan, ki sok ősi szabályt
egyszerűen lehány!

Fütyül rá, hogy nyelvezete
egyre idegenebb.
Nem nyüzsgött a szókincsben még
ennyi idegen eb!

Nincs, aki kiáll a nyelvért,
nincsen, aki menti,
a sok nyelvi borzadályon
nem lázad föl senki.

Tudom, hogy falra hányt borsó,
mit etéren írok.
Ne csodálja senki hát, ha
keservesen sírok...

Zollikerberg, 2021 II. 25.

Sajnos...

Sajnos mindaz, aki hülye,
ritkán tehet róla,
ámde bukik a legújabb,
bárgyú divatszóra!

Aki, pedig nem ostoba
– oda nem figyelve –
átveszi a badarságot
és rájár a nyelve!

Így aztán az anyanyelvünk
veszít eme játszmán,
sok, nem tudatos beszélő
szövegét lejátszván...

Zollikerberg, 2021 V. 17.

Szó egy szóhasználóhoz

Na ne hülyéskedj öregem,
azt írod, hogy **spa**?!
És aztán el se árulod,
hogyan az micsoda?!

Azt hiszed, az bőven elég,
ha te tudod, mi.
Mért kellene a népet rá
megtanítani?

Hisz a bamba nép kicsit még
magyarul beszél,
majdcsak elfújja szavait
az idegen szél...

Mire jó még a magyar szó,
ha más rövidebb?
Amúgyis tépi a nyelvet
harmincadja eb!

Helyettesítsük hát gyorsan,
mert csak az a jó,
hogyha kiszorul belőle
minden magyar szó!

Serénykedésed folyamán
egyet nefelejts:
a helyettesítő nyelvre
egy pillantást ejts.

Hisz annak a szegény nyelvnek
nincs annyi esze,
hogy hangjait és betűit
tisztába tegye!

Ami abban uralkodik,
merő zűrzavar:
melyik szóban, melyik betű,
mely hangot takar?!

(Képzeld, hogy a számok között
lenne ez szokás:
számsoronként lenne a jel
számértéke más...!

A kettő, csak néha kettő,
de itt-ott tán négy...?
Nem éppen öt-e a három ?
Biztos sosem légy...)

Nézd szókinsét ama nyelvnek
– ha ez nem elég –
Hiszen legalább nyolc nyelvből
zagyva keverék.

S ha e téren téged senki
már vissza nem tart,
nyomulsz tovább s szorgalmasan
törlöd a magyart?!

Szerinted van angol szónak
nyelvünkben helye?
Szégyenletesen trehány vagy?!
Vagy csupán hülye...?

Logikus nyelvet zilálsz szét
logikátlanul.
Oly nyelvvel, amely logikát
már sosem tanul!

Zollikerberg, 2021 VI. 7.

Van-e előny, s mivel szemben?

Azt mondják, hogy a magyar nyelv
legjobb a világon.
Ezt én sajnos nem mondhatom,
bárhogy is kívánom.

Nem, – miután nem ismerem
mind a többi nyelvet
s a nyelveknek minőségét
osztályozó elvet.

Azt mondják, hogy a magyar nyelv
ősibb minden nyelvénél.
Ez attól függ, hogy az ember
mily híreket szemlél.

Ellenőrizni nem tudjuk,
pedig mily jó lenne!
Ezért aztán elhihetjük,
vagy nem hiszünk benne...

Ám nézzünk egy kicsit körül
és nézzük a jelent,
más nyelvekkel szemben előnyt
a magyar hol jelent?

Soroljunk föl néhány nyelvet,
nagy szerepet játszót
és mutassuk be azokat,
szóljunk róluk pár szót.

Vegyük elsőként az angolt,
melynek nagy a rangja,
ámde betűinek nincsen
egyértelmű hangja!

Ezzel szemben a magyarban
– akár a számérték –
egy-egy hangra egy-egy betű,
változatlan érték!

Nézzük a franciát, spanyolt,
németet és olaszt
– és e fölsorolás bizony –
még oroszot sem halaszt:

Eme nyelvek főnevei
„nemekkel sujtottak”.
Nyelvet bonyolítanak csak,
de hasznat nem hoznak.

Bocsánat, ha megjegyzem, hogy
ennél jobb a magyar,
hiszen a főnév a nemmel
mit kezd, vagy mit akar?

Vegyük a kínait, japánt,
mert hát fontos nyelvek,
ámde írásjeleikkel
őrületbe mennek!

Tessék megtanulni ezer,
rém bonyolult jelet,
avagy a mi ábécénket –
választani lehet!

(Távolabbra pedig talán
most ne is tekintsünk,
például hogy milyen gazdag
s egységes szókincsünk.)

Az emberiség nagy része
olyan nyelvet beszél,
melyet kitűnő nyelvünktől
messzire fújt a szél...

Zollikerberg, 2021 VI. 8.

Nyelvleckéztetés

Azt mondják, hogy amit teszek,
csak falrahányt borsó...
Szegény anyanyelvünket már
várja a koporsó..!

(Azt tudjuk, hogy meddig járkal
a kútra a korsó,
s azt is, hogy mit tesz a falon
a falrahányt borsó.)

Kívánságom nem csekély – s ezt
reméli a dalom –:
néhány borsó, valahogyan
maradjon a falon..!

Zollikerberg, 2021 X. 20.

Nem írhat mindenki magyarul

(Egy kis francia)

Lustaságból ki nem mondott
betűket leírni,
olyan, mint egy el nem vesztett
pénztárcáért sírni...

Bármily okból ki nem mondott
betűk – bármely szóban –
olyan, mint a horgászverseny
egy halmentes tóban...

Írt szavakban ólálkodó,
néma betűjelek?
Raknék ilyet magyar szóba,
lennék hülyegyerek...

De ne bántsuk! – mert hát ezek
sajnálatos tények.
Szomorú, ha így kell írni
bárkinek – szegénynek...

Zollikerberg, 2021 XI. 3.

A magyar nyelv napja

(Merengő 2021-ben)

Öröm látni, hogy nyelvünkkel
hányan foglalkoznak.
Honnan jött e nyelv és mikor?
S mit tartunk rokonnak?

Ámde ki figyel még arra,
hogy **MA** mi történik?
Hiszen nyelvünk pusztulása
gyönyörűen érik!

Nem tilos a változtatás,
csak hogy értelmetlen
a szabatos, magasszintű,
jól működő nyelvben.

Hátmég, ha e nyelvromlásnak
trehánytság az oka
és a romlás iramának
nincsen józan foka!

Ki törődik ezzel ma még,
s ha senki sem, miért?!
Ilyen nemtörődömséget
– kérdem – vajon ki ért?

Megfejtjük, hogy honnan a nyelv,
és hogy milyen ősi...
Ám eközben tán eltűnik,
vagy halott lesz – hősi!

Zollikerberg, 2021 XI. 14.

Szende kérdés

Idegen szavakat használasz,
s nem fordítod magyarra...
Teljesen hülye vagy hozzá,
vagy dög lusta vagy arra?!

Zollikerberg, 2022 I. 25.

Kérdés

Régen magyarul beszéltek
fiatalok, öregek,
mert félig lefordítottan
nem hemzsegték szövegek.

Ma azonban a szegény nép
úgyszólván már mást se lát,
és azzal, hogy ráébredjen,
nem „terhelnek” iskolát.

Kényelemből átveszi a
magyartalan szavakat,
s azokon már – hisz’ nyüzsögnek –
a szeme meg nem akad.

Tudományos nyelvhencegmény
és az orvosi beszéd
özönlik a népre sajnos,
tovább tompítva eszét.

Ha szeretnénk megőrizni
nyelvünk ősi zamatát,
nem kevergethetjük bele
más nyelveknek anyagát.

Ám ezt tanítani kell és
megmutatni mi a tény!
Tudatosítása nélkül
hogy' is lehetne remény?

Ezzel mért nem foglalkoznak?
Elhanyagolható ügy?
**Vad alanyt, ha be nem oltunk,
nem serken rajt' nemes rügy!**

Zollikerberg, 2022 II. 27.

Az angol nyelv

Öt-hat nyelvnek keveréké-
ből lett a nagy szókincs.
Egyöntetőséget ne várj,
mert itt arról szó sincs.

Egy fogalomra van nyolc szó,
ez kitűnő lenne,
ha minden szó tíz fogalmat
egyszerre nem fedne...

Kevert szókincs nem baj, de a
betűk hangja zagyva,
a józan ész intelmeit
messze hátrahagyva.

Váltogatott hangú betűk-
ből állnak a szavak,
mintha egy szánt öt irányba
rángatnák a lovak.

Kiejtésük irgalmatlan,
örök kételyt képez,
és többnyire köze sincsen
a leírt szóképhez.

Szabály, kivétel nélküli
– hisz tudja a világ –
egy van s az a mérhetetlen,
nagy szabálytalanság.

(Mintha a betűt nem azért
találták volna ki,
hogy csak egy hangot jelöljön,
ami elég neki!

Ott a számok példaképe:
mindnek értéke szent.
Számjegy változtathatatlan,
és mást sosem jelent!)

Kínai jelekbe tudna
mindegyik szó bújni,
hisz a kiejtéseiteket
külön kell tanulni...

Jónéhány jobb nyelv létezik
és a kérdés kényes,
hogy' lehet, hogy egy ilyen nyelv
mégis életképes?

Elterjedt, mert beszélői
nyerték a világot,
amihez a szegény világ
jó képet nem vágott.

Elterjedt, mert az emberek
zöme nem igényes,
ha a penge elég jól vág,
nem baj, hogy nem fényes.

Ezért minden író, költőt,
kik ezen a nyelven
valós csodákat alkottak,
mélyen kell tisztelnem.

Csak az a kár, noha e nyelv
kezdetleges virág,
előbb-utóbb csak angolul
beszél majd a világ...

(De addig még – különösen,
mert van saját nyelvünk –
zavaros nyelvek szavait
nem kell ám átvennünk!)

Zollikerberg, 2022 III. 9.

Növénynevek

Virágoknak sok neve van,
ne csak egyet tanulj meg.
Itt a héjakút, például:
mácsonya névvel lep meg.

Avagy amiről azt hitted,
hogy az a piros pipacs,
a bújdosómák névhez is
ragaszkodik és makacs.

Az a kedves, sárga virág,
mely tavasszal rád nevet,
gyermekláncfű néven ismert
és visel pitypang nevet.

A maszlagos nadragulya
– nem tudom, ez mire jó? –,
másik könyvben azt állítja,
hogy ő a farkasbogyó!

(De nem tudom, hol olvastam,
az is lehet – nem vitás –,
hogy a kettő más-más növény,
csak rossz volt a fordítás...)

Ám a növényvilág gazdag
és, mert nagy a terület,
egy növény a sok-sok tájon
más-más névre szert tehet.

Tanuld meg mind, mert e nevek
szókincsünknek tagjai
és az összes többi szóval
kultúránknak magjai.

Zollikerberg, 2022 III. 22.

Ami észszerű és ami nem

Magyaban a nyelven kívül
még sokminden észszerű:
címezésünk, keltezésünk
nagyszerű, mert egyszerű.

Ha címez az, akinek még
papírból a levele,
a helységnév elől halad,
aztán az utca neve.

Világért sem előzi meg
házszám az utcanevet,
hisz' a postás a házszámhoz
– ha már utcát lelt – mehet.

Elöl van a vezetéknev,
a postás ezt keresi,
bármilyen szép a keresztnév,
az csak ritkán kell neki.

Telefonkönyv – névsor bárhol –
csak ily rendben logikus!
Betűrendes keresztnévsor-
tól nem tudnád, hova fuss.

Nevet más sorrendben írni
igencsak furcsa ötlet,
pedig másnépeknél ez az
ügyetlenség szabály lett.

Régi iratrendezőt, hogy
ha a polcon keresek,
csak az évszám érdekel és
tovább aztán mehetek.

Hónap napját elől írni
és aztán a hónapot,
magyar ember – ha nem bolond –
biztosan sosem szokott.

Agyalágyultabban is le-
het ám írni dátumot,
ha előre hónapot írsz
és csak aztán a napot!

Az évszám mindkét esetben
utolsóként rostokol!
Ne röhögj, mert e két „rendszer”
„uralkodik” valahol.

Számainknál sincs zűrzavar,
nagyságrendet követik,
a száz, a tíz s az egyesek
csak e rendszert szeretik.

Nálunk bizony **huszonöt** van
nem mondjuk így: **öt-és-húsz**.
És büszkén kimondjuk: **nyolcvan**,
nem pediglen, hogy: **négyhúsz**...

Ám minden nálunk sincs rendben:
az átvett idegen szó
írás módja is megmaradt,
ami sehogyan se jó!

Nem jó, mert a kiejtése
megváltozik magyarul,
eredeti kiejtés meg
felejtődik, kiszorul.

S néha van oly marha szabály,
melytől könnyű sírni,
minthogy **huszadika** helyett,
most **huszát** kell írni !!!
(Lásd: **20-a**, **20.-a** helyett...)

Zollikerberg, 2022 IV. 11.

Komolyan kérdezem

Félig lefordított szöveg
nyüzsög ma a magyar nyelvben.
Butaság, vagy szándékosság
bujkál ma ebben az elvben?

Avagy csupán csak trehánytság,
ami ennek okozója?
Vagy a szöveg-irkálóknak
nincs már elég magyar szója?

Így aztán az idegen szó
futótűzként terjed szerte,
sokszor olytól, ki nem érti,
ám bevallani nem merte!!

Hányan tanultak még latint?
Csak rém kevesen, nem vitás.
Mit keres hát egy szövegben
szó, mint: **heritabilitás**?!

Vagy a **szociabilitás**?
Vajon hány olvasó érti?
Aki meg nem – tanakodik,
hogyan mit is olvas – azt kérdi.

Kiválasztottaknak írunk?
Nem baj, ha fele se érti?
Nem gondoljuk, hogy ily szöveg
az olvasót netán sérti?!

Variancia is szép szó.
Kedvem lenne tőle sírni!
Ha nem találsz rá magyar szót,
ne tétovázz körülírni!

Vagy már arra sem vagy képes?
Gondolatod is idegen?
Eszedbe se jut: amit írsz,
lényeges, hogy magyar legyen?!

Mért nem írsz hát **csak** másnyelven?
Kérdi az ember és döbben.
Akik azt nem értenék meg,
nem lennének sokkal többen ...!

Zollikerberg, 2022 V. 16.

Intelem

Nem attól válsz kultúrálttá,
ha idegen szavakat
nyakra-főre használsz míg nem,
a mennyezet leszakad...

Ellenkezőleg, barátom,
csak az válik javadra,
ha nem tanítod a népet
az idegen szavakra!

Mert átveszik! – Mert majmolják!
És azt hiszik – tán, mint te –
előkelő, mi idegen,
a műveltség négyzete!

Világos, hogy műveltté tesz
az idegen nyelvtudás,
csakhogy nem fér egy csárdába,
egy időben két dudás!

Tudásoddal ne úgy kérkedj
– szállj nyugodtan magadba –
hogy idegen nyelv szavait
kevered a magyarba.

Mert azzal divatot csinálsz,
s ezzel ősi szavaink
úgy tűnnek el a nyelvünkől,
mint múltévi havaink...

(Arról nem szól szerény versem
– oly hasítékba nem vág –
hogy idegen szavad oka,
butaság, vagy lustaság.)

Beszélj sok nyelvet, barátom,
híred azzal növeled!
**Ám vagánykodni csak úgy tudsz,
ha magyar a szöveged!**

Zollikerberg, 2022 V. 29.

Figyelmeztető I.

Megugatom az olyan szót,
ami nem magyar.
Hogy ezért tán kinevetnek,
csöppet sem zavar!

Ma a trehányság a divat,
vagy hivalkodás:
„Idegenszó használattal
művelt csak tudás...”.

Talán lesz még oly nemzedék,
mely ellenszegül
a rohamos nyelvromlásnak,
s nyelvet megbecsül.

Rájön, hogy a kultúrának
alapja a nyelv,
s más nyelvekben másmilyen a
gondolkodó elv.

Nem csak az a baj, ha néha
idegen a szód.
Átvett szóval változhat a
gondolkodás mód!

Nagy a világ s kis országban
túl kicsi a nép
s addig létezik csupáncsak,
míg a nyelve ép!

Mit számít a nagyvilágnak,
ha mi eltűnünk?
Önmagunkat megvédeni,
csak a mi ügyünk.

Tudatosan legyen magyar,
ki beszél s ki ír!
Eltűnt nép után e Földön
a kutya se sír...

Zollikerberg, 2022 VII. 17.

Azt mondják, hogy...

Azt mondják, hogy – bárgyú módon –
szélmalomokkal harcolok.
Menteni a magyar nyelvet
már reménytelen dolog.

Akkora a trehányság és
nemtörődömség foka,
hogy a nyelv megmentéséhez
már nem elég a csoda.

De azért én szorgalmasan
verem a szélmalomokat,
itt-ott, egy-egy szélmalom szárny
kicsit talán megszakad...

Zollikerbeg, 2022 VIII. 26.

Megjegyzés

Hogy a finnugor nyelvekkel
a nyelvünk kicsit rokon?
Kétségtelen, de a kérdés
az, hogy vajh milyen fokon?

Úgy, ahogy a japánnal, a
mongollal, a törökkel?
Azt elhiszem és bármikor
„aláírom” örömmel.

Ám, hogy nyelvünk származása
egyenesen finnugor?
Ne híresztelj már ilyesmit,
mert előtt a kín-humor!

Zollikerberg, 2023 III. 2.

Aggódok a magyar nyelvért

Szegény bohócnak nézlek ám
és nem „nagymenőnek”,
ha szövegedben idegen
vadhajtások nőnek.

Vagy már nem is tudsz magyarul?
Akkor meg sajnállak.
Béklyóba kötik nyelvedet
az idegen szálak?

Akarat és tudatosság
nélkül nincsen szöveg,
amelyből ne állnának ki
lábat sértő kövek.

Sőt, inkább mint gennyes sebek
a szép sima bőrön...
Ki szeretné, hogy az ilyen
sajátmagán nőjön?!

A mi nyelvünk sem szereti,
elhiheted nékem,
de nincs eszköze, hogy ilyet
önmaga kivédjen.

Csak attól függ, ki e nyelvet
írja és beszéli,
hogy e zajló évszázadnak
a végét megéri...

Zollikerberg, 2023 IV. 17.

Megjegyzés (Motó 83)

Örülök, hogy te megérted
az idegen szavakat,
ám azok nem azért vannak,
hogy használd is azokat.

Azért vannak, mert van aki
belerondít nyelvünkbe,
a tudatos magyar szóra
a lélek rá nem vitte.

Az is lehet, hogy csak lusta
szavak után kutatni,
szép nyelvünk megőrzésére
csak egy kicsit is adni.

Lehet, hogy a magyar nyelvet
butaságból zagyvítja,
s ezt előkelőnek hiszi...
Ilyen ember sem ritka!

Zollikerberg, 2023 V. 5.

Néhány szó...

Néhány szó, nyelvpusztítókhoz
csak kibuggyan belülem,
némaságot nem enged meg
nyelv iránti szerelem!

Néhány szó a nyelvrontókhoz
– ez a vesszőparipám –
s üzöm, mint a régi gyerek,
bottal hajtott karikán...

Néhány szó, nyelvrondítókhoz:
Mit műveltek, gyalázat.
E módszerrel a legkönnyebb
elárulni hazánkat!

Néhány szó egy nyelvrontóhoz,
mert nem tudom, miért ront.
Fölfogásával, agyával,
jellemével van-e gond?

Idegen szavakról van szó,
hogya fölöslegesek,
ha meglévő magyar szókat
csak helyettesítenek.

(Világért se vedd magadra,
ha ez neked nem inged,
mert e versem magának majd
sok becsmérést megenged.)

Kényelemből csinálod ezt,
vagy csupáncsak hülye vagy,
s megfelelő magyar szókat
nem tárol nálad az agy?!

Avagy netán henegepsz azzal,
hogy fújod az idegent?
Akkor az – hülyeség szintben –
magasabb fokot jelent!

Vagy csak mondod, amit hallasz,
s törődsz is te a nyelvvel,
mígnem a mély kultúrposvány
tetőtől talpig elnyel...?

A nyelv mindennek alapja,
nélküle nincs költészet.
Irodalom s a tudomány
mind ürességbe nézhet.

Hova lettél Kosztolányi,
ki száz éve szót emelt,
ki akkori nyelvpusztulást
ostorozott s le nem nyelt?

Pontosan ott tartunk megint,
csak most gyorsabb az iram.
Könnyeket vált ki belőlem,
ha figyelem, ami van!

Csakhogy elfogadhatatlan
akkor is a hülyeség,
hogyha általánossá vált
s nincs, ki irtsa – sajnos – rég...

Zollikerberg, 2023 VI. 29.

Figyelmeztető II.

(sajnos már messze nem
csak a mai fiataloknak)

Nem beszélsz idegen nyelvet,
vagy csak csekély szinten,
anyanyelved értékéről
így, fogalmad sincsen.

Tehát nem is törődsz vele,
hisz az **van**, mint minden,
mit az élettől kaptál meg
díjmentesen, ingyen.

Idegen szók áradatát
már észre sem veszed,
de ha mégis *rá se rántasz*,
mért fájna az neked?

Használod a divatszókat,
idegent, ha rövid...
Szegény anyanyelvednek ez
rosszabb, mint a Covid!

Folyik a magyar szavaknak
helyettesítése!
Már magától nyílik ettől
az ember zsebkése!

És a mai, magyar nyelvész
ehhez bambán béget:
„Kényszerű a nyelvváltozás...”
Ez a marha nézet!

Igen! Változik a nyelv is!
– Változik az élet! –
De, hogy mindent megengedjünk,
eszement elmélet!

Magyar nyelvész (kézzel ölben):
„Nem tehetünk semmit,
magától változik a nyelv,
nem kímél az senkit!”

„Magától” nem változik nyelv!
Hülye, ki úgy véli,
hogy nem az változtat rajta,
ki írja, beszéli.

Igen! Változik a nyelv, de
nem mindegy, hogy hogyan.
Ez a változás ma sajnos
iszonyúan rohan.

Tehát tőled függ, fiacskám,
mit veszel a szádra,
magyar madár száll-e még a
magyarnyelvű ágra?

Magától nem változik nyelv,
mint az időjárás.
Használója felelősé-
gének súlya mázsás!

Ismerd föl e föladatot,
ne bújj ki alóla.
Félmagyarul szól unokád?
Csak te tehetsz róla.

Arany versét meg sem érti!
Hogy’ tudná élvezni?
És a nyelvpusztulás ellen
mégsincs kedved tenni?

Magától nem változik nyelv,
de sajnos eltűnhet
s csak, kinek ez édes-mindegy,
ilyet csak az tűrhet!

Tán olyan vagy, ki mindenben
nemzetközit akar,
s mert serényen rábeszéltek,
szégyelli, hogy magyar?!

Sajnos a belátást gyakran
csak szűkösen mérték,
s nem látod be, hogy a nyelvünk
milyen becses érték.

Ha belátnád, mint ahogy én,
összeszednéd magad,
s védelmében kockáztatnád
bőröd és a nyakad.

Zollikerberg, 2023 VIII. 19.

Zaklatatlan falak

Nyelvhibákra figyelmeztet
sok-sok, apróka versem.
Hiba-terjedéssel szemben
nyerhetetlen e verseny...

Ezért aztán, amit teszek,
nem más, falrahányt borsó.
Ráadásul nem sokára
nyughelyem a koporsó.

Sok vers nem lát napvilágot,
mert a „fiókban” marad.
Ilyen, hogyha a hányt borsó
el sem éri a falat...

Zollikerberg, 2023 X. 19.

Gondolatok a magyar nyelv napján

Szeretnék ez ünnep napnak
néhány szót szentelni,
kérdésvén, hogy van-e vidám
okunk ünnepelni?

Hogy a magyar hivatalos,
nincs száznyolevan éve,
s ünnepeljük, hogy ma már az
– gondot félretéve.

Ám, hogy több, mint nyolcszáz évig
– ma kimondva légyen –
más nyelv volt a hivatalos,
utólag is szégyen!

Megaztán – kérdem – elég-e
az egynapos ünnep,
s törődésünk a nyelvünkkel
azután eltűnhet?

Mégcsak nem is pirosbetűs
a naptárnak lapján,
s olyan mint a fogadalom
újév első napján,

rajongásunk addig sem tart,
tűnik, mint a harmat
és úgy elmossa az idő,
mint a fogadalmat...

Pedig veszélyben a nyelvünk,
végét látom jőni.
Nem elég egyetlen napig
a nyelvvel törődni!

Hiszen szemünk előtt romlik,
és nem észrevétlen!
Harcolhatnánk ám ezellen,
de csak ülünk tétlen!

Nem bánom, hát ünnepeljen,
kinek van rá kedve,
ám, hogy tartozik a nyelvnek,
máskor sem feledve!

A magyar e megtisztelést
ne csak egyszer kapja,
legyen gyönyörű nyelvünké
az év minden napja!

Zollikerberg, 2023 XI. 16.

Használod az idegen szót...

Gondolod, hogy a szöveged
akkor tudományos,
ha idegen szóval mondd
azt, ami homályos?

Azaz, magyarázni akarsz
érthetetlen szóval.
Nem tudtad, hogy a megértés
általános óhaj?

Gondolod, hogy elég az, ha
tenmagad megérted,
s tán még néhány munkatársad,
aki rajong érted?

Kinek írsz, vagy kinek beszélsz?
Gondolsz erre néha?
Ha nem, a hozzáállásod
kimondottan léha!

Átveszed az idegen szót,
s mint a majom, mondd.
Hogy azt aztán megértik-e,
arra nincsen gondod.

Használod az idegen szót,
s nem is gondolsz arra,
hogy nyugodtan fordíthatnál
majd' mindent magyarra!

Átveszed az idegen szót,
nyelvedet alázva,
és hogy ezzel nyelvet rombolsz,
kicsit sem hoz lázba.

Használod az idegen szót,
s eszedbe se juthat,
hogy úgy – bár te nagyokos vagy –
nem mindenki tudhat?

Átveszed az idegen szót...
Vagy ez talán szándék?
Vagánykodási céloddhoz
– úgy érzed, ajándék? –

Lám, ez a viselkedésed
rettentően bárgyú!
Akkor is, ha a szöveged
tudományos tárgyú.

Hátmég, hogyha az írásod
„hétköznapi szöveg”,
s tollad mégis csak idegen
szókat szóró löveg!

Nem törődsz nyelveddel pedig,
nekem elhiheted,
az eddigi kultúrádat
annak köszönheted!

Nem törődsz nyelveddel pedig,
attól az értelméd!
Más lenne az anyanyelved,
gyengébb lenne elved.

Nem törődsz nyelveddel, merthát
fogalmad sincs róla,
mily érték hogyha valaki
ért a magyar szóra!

Nem törődsz a nyelveddel, mert
– gondot hátrahagyva –
nem zavar, ha idegentől
romlik és lesz zagyva!

Nem törődsz nyelveddel, mert az
természetes neked,
hogy az „magától” létezik,
mint a lábad, kezéd?

Nem törődsz a nyelveddel, mert
sajnos be nem látod,
bármily téren tevékenykedsz,
nyelv is a világod!

Vagy azért nem törődsz vele,
mert más sem törődik?
Ha így van, a felelősség
épp rád terelődik!

Nem lehet másra hagyni azt,
mi mindenki dolga.
Nyelvápolás neked is a
főadatod volna!

Az anyanyelv az alapja
minden nemzetinek.
Ha a nyelv elpusztul, azt a
nemzet sem ússza meg!

Lehetsz aztán nemzetközi
a világot járva
– nemzet nélkül, nyelved nélkül –
valójában árva...!

Zollikerberg, 2024 II. 1.

Faltörő borsók? (Nyelvbíráló verseim)

Lassú víz a partot mossa
(s a part mögöttit elönti...).
Remélem, a sok, hányt borsó,
a falat végül ledönti!

Zollikerberg, 2024 III. 6.

Új figyelmeztető

Ki nem beszél tudatosan –
tudatosan magyarul,
a magyar nyelv térfeléről
hamarosan leszorul.

Nem csak idegenszót használ,
gyakran s fölöslegesen,
divat fordulatokat rak
a nyelvébe szívesen.

(Lám ilyen a **nem igazán,**
s hogy valaki **fajsúlyos.**
Azt gondolom, hogy-gyal kezd és
bevállal a nagyokos...)

Nemtörődömség az oka,
vagy valami furcsa elv?
Azt hiszi, hogy önmagától
marad meg a magyar nyelv?

Hogy' maradna, hogyha belé
sok-sok rondaság kerül,
s nincsen, aki azt kiszórná
szorgalmasan, emberül?

Nincsen, aki fölhorkanna
minden szóra, ha hamis,
nincs, aki azt fölkarolná
s szétkürtölné maga is.

Ezáltal elsatnyul a nyelv
és durván megváltozik.
A régi, nagy méltósága
semmivé porladozik.

Nem tudom, az iskolában
ma még mit tanítanak,
ám a nyelvi hibák ma az
egyekig kiáltanak!

Ki a nyelvkincsét nem őrzi,
s ahhoz nem ragaszkodik,
eltűri a nyelvpusztulást,
s gyáván megalázkodik!

**Én csak falra hányok borsót,
s jobb jövőre nincs remény?
Nincs, hogyha nem száll a széllel
s terjed el e költemény...**

Zollikerberg, 2024 III. 6.

A nyelv! – A nyelv! – Címjegyzéke

(Betűrendes jegyzékeimben **szigorúan** követem a magyar ábécét, tehát nincs összekeverve az A az Á-val, az E az É-vel, az Ö az Ó-vel stb.)

Aggódok a magyar nyelvért
A helyzet
A magyar nyelv napja (Merengő 2021-ben)
Ami észszerű és ami nem
A nemek
Az angol nyelv
Azt mondják, hogy...

Beszélőknek és szövegíróknak

Édes sanyar-nyelvünk

Faltörő borsók? (Nyelvbíráló verseim)
Figyelmeztető I.
Figyelmeztető II (sajnos már messze nem csak a mai fiataloknak)
Fölszólítózat (Talán ezt írná ma Vörösmarty)

Gondolatok a magyar nyelv napján

Használod az idegen szót...

Intelem

Kérdés
Kérdés és javaslat
Komolyan kérdezem

Magyaroknak
Megjegyzés
Megjegyzés (Motó 83)
Micsoda nyelv!
Mindenkinek

Nem írhat mindenki magyarul (Egy kis francia)
Néhány szó...
Növénynevek

Nyelvleckéztetés

Összeilletlenség

Őzve üzzünk ezést (Magánvélemény)

Sajnos...
Sirató

Szende kérdés
Széchenyire emlékezvén
Szó egy szóhasználóhoz

Új figyelmeztető

Ügyelj arra, amit mondasz!

Van-e előny, s mivel szemben?
Versírás

Zaklatatlan falak